

<https://doi.org/10.31516/2410-5333.067.03>¹

УДК 028:004.77

А. О. Бондаренко

аспірант, Київський національний університет культури і мистецтв, Київ, Україна
thatismeindeed@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0002-4084-6556>

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ЧИТАННЯ В КРАЇНАХ ЄВРОПИ

У статті проаналізовано державну політику популяризації читання в Польщі, Фінляндії, Великій Британії, Німеччині та Франції у 2015–2025 рр. Визначено ключові напрями підтримки читання: законодавче регулювання, модернізація бібліотек, цифровізація, програми сімейного читання. Компаративний аналіз дозволив виділити ефективні підходи, релевантні для вдосконалення української стратегії розвитку читання на 2023–2032 рр. Актуальність теми зумовлена потребою формування культури читання в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення.

Ключові слова: державна політика, популяризація читання, бібліотеки, стратегії розвитку читання, європейський досвід.

A. Bondarenko

postgraduate student, Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv, Ukraine

STATE POLICY FOR READING PROMOTION IN EUROPEAN COUNTRIES

The relevance of the article. The article addresses the pressing issue of promoting reading in times of global literacy decline and shifting digital habits. For Ukraine, this topic has become increasingly urgent due to the war, reduced state funding, and rising social vulnerability.

The purpose of the article. The article aims to analyze state policies for reading promotion in Poland, Finland, the United Kingdom, Germany, and France during 2015–2025, and to identify best practices applicable to Ukraine's strategic development.

The methodology. The study uses comparative analysis, synthesis, and systemic approaches to evaluate policy documents, national programs, and international datasets (PISA, OECD, UNESCO reports). It includes statistical comparison and descriptive case study techniques.

The results. The study reveals that effective reading policies combine legislative frameworks, library modernization, support for early and family reading practices, and digital innovation. Key trends include decentralization, community engagement, and public-private partnerships.

The scientific novelty. This research is the first to offer a comprehensive analysis of reading promotion policies in selected European countries with explicit focus on potential adaptation for Ukraine's crisis context and post-war reconstruction.

The practical significance. Findings may support Ukrainian policymakers and cultural institutions in improving the National Reading Development Strategy (2023–2032), integrating digital platforms, and expanding access for displaced and vulnerable populations.

¹ This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.

Conclusions. European experience proves that reading promotion policies are the most effective when grounded in intersectoral cooperation, inclusive access, and consistent institutional support. Ukraine can benefit from these models by localizing them to respond to wartime and recovery challenges.

Keywords: *reading promotion, public policy, libraries, reading promotion strategies, European experience.*

Актуальність теми дослідження. У контексті глобальної конкуренції знань, розвитку інформаційного суспільства й викликів цифровізації, питання розвитку читацької культури отримує державну підтримку серед більшості країн Європи. Україні, яка формує власну модель культурної політики в умовах війни та післявоєнного відновлення, важливо дослідити ефективні європейські стратегії у сфері підтримки читання для вдосконалення власної стратегії.

Постановка проблеми. Українська Стратегія розвитку читання на 2023–2032 рр. окреслює важливі напрями підтримки читацької грамотності. Однак її реалізація ускладнена війною, обмеженнями у фінансуванні, соціальними викликами та відсутністю системної координації на місцевому рівні. Аналіз досвіду країн Європи надає змогу окреслити ефективні рішення для удосконалення української стратегії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Концепція «культурного капіталу» П'єра Бурдьє (1986) підкреслює важливість читання як ресурсу соціального розвитку, сприяючи формуванню соціальної стабільності та поглибленню участі громадян у культурному та освітньому просторі. Дослідження Wigfield et al. (2016) акцентує на важливості державної підтримки читання, Яценко (2019) вказує на ризики зменшення читацької активності в умовах цифровізації.

ЮНЕСКО розглядає грамотність як фундаментальне право людини, що визначає її залученість до повноцінного життя в суспільстві, а освіта та навчання є центральними елементами цілей сталого розвитку до 2030 р. Документ ЮНЕСКО “Strategy for Youth and Adult Literacy (2020–2025)” надає рекомендації для розробки ефективної державної політики підтримки читання, акцентуючи на важливості інтеграції грамотності в національну політику, використання цифрових технологій, підтримки вразливих груп населення, забезпечення гендерної рівності та моніторинг прогресу.

Мета статті — проаналізувати державну політику популяризації читання в Польщі, Фінляндії, Великій Британії, Німеччині та Франції у 2015–2025 рр., виокремити ефективні моделі та практики, релевантні для вдосконалення української стратегії розвитку читання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вибір Польщі, Фінляндії, Великої Британії, Німеччини та Франції для аналізу державної політики у сфері підтримки читання ґрунтується на поєднанні кількісних та якісних критеріїв. Зокрема, відповідно до результатів міжнародного дослідження читацької грамотності PISA 2022, зазначені країни демонструють високі та стабільні показники читання (OECD, 2024), що свідчить про ефективність реалізованої в них

державної політики у цій сфері. Україна суттєво поступається як середньому показнику серед європейських країн, який становить 455 бали, так і кожній з обраних для дослідження країн (див. Табл. 1).

Крім того, при відборі враховувалися географічні та культурні чинники: обрані країни репрезентують ключові регіони Європи (Північну, Західну та Центральну), а також різні моделі освітньої політики й соціокультурного підходу до читання. Такий підхід дозволяє охопити країни з відмінними традиціями, соціальною структурою та історичним досвідом, що сприяє проведенню глибокого компаративного аналізу.

Варто також зазначити, що обрані для аналізу країни мають практичний досвід інтеграції українських біженців, функціонують у контексті міжкультурного різноманіття та стикаються з міграційними викликами. За даними Європейської служби статистики, станом на листопад 2024 р. за межами України через війну перебуває близько 5,2 млн громадян, серед яких переважають жінки та діти. Найбільшу кількість українських біженців прийняли Німеччина (27%) та Польща (23%) (Центр економічної стратегії, 2025). Такий контекст створює реальні передумови для адаптації ефективних моделей підтримки читання, що сприятиме соціально-культурній реінтеграції українських біженців в умовах післявоєнного відновлення України.

Табл. 1.

Результати PISA 2022 серед європейських країн (розроблено автором)

Країна	Результат з читання
Ірландія	516
Естонія	511
Велика Британія	494
Фінляндія	490
Данія	489
Польща	489
Чеська Республіка	489
Швеція	487
Швейцарія	483
Італія	482
Австрія	480
Німеччина	480
Бельгія	479
Португалія	477
Норвегія	477
Хорватія	476

Латвія	475
Іспанія	474
Франція	474
Угорщина	473
Литва	472
Словенія	469
Нідерланди	459
Туреччина	456
Словацька Республіка	447
Мальта	445
Сербія	440
Греція	438
Ісландія	436
Румунія	429
Республіка Молдова	411
Чорногорія	405
Болгарія	404
Кіпр	381
Північна Македонія	359
Албанія	358
Косово	342
Україна	428
Середній показник серед європейських країн	455

Розглянемо державну політику щодо популяризації читання окремо для кожної країни.

Польща. Державна політика Польщі у сфері популяризації читання спрямована на всесторонню підтримку читацької культури серед усіх верств населення, з особливим акцентом на дітей та молодь. Національна програма розвитку читання 2.0 (NPRCz 2.0), затверджена Міністерством культури та національної спадщини Польщі, реалізується у 2021–2025 рр. і передбачає комплексне розширення доступу до літератури, модернізацію бібліотечної інфраструктури, а також інтеграцію цифрових технологій у сферу читання (Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, 2024).

Програма охоплює не лише публічні бібліотеки, а й навчальні заклади, дошкільні установи та інші культурні осередки, що забезпечує охоплення широких соціальних груп. NPRCz 2.0 реалізується за чотирма ключовими пріоритетами:

1. Закупівля нових видань для бібліотек та дошкільних закладів. У межах цього напрямку було придбано 696 494 нових книжок для публічних та дошкільних бібліотек. Це сприяло зростанню кількості зареєстрованих користувачів на 7,8% за 2021–2022 рр. реалізації проєкту (Narodowe Centrum Kultury, 2023).
2. Модернізація бібліотечної інфраструктури, особливо в сільських регіонах. У результаті реалізації цього пріоритету кількість активних читачів зросла на 5,7%, що свідчить про ефективність зусиль, спрямованих на усунення територіальних бар'єрів доступу до культурних ресурсів (Narodowe Centrum Kultury, 2023).
3. Підтримка освітніх закладів через читацькі заходи. У межах NPRCz 2.0 організовано понад 379 404 читацькі події — це на 70,2% більше, ніж на початку реалізації програми. До таких заходів належать конкурси, бібліотечні уроки, читацькі клуби тощо (Narodowe Centrum Kultury, 2023).
4. Розвиток соціальних ініціатив через бібліотеки. Участь у конкурсах на кшталт “BLISKO” та реалізація загальнонаціональних кампаній сприяли зростанню учасників бібліотечних заходів на 15,2% (Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, 2024).

Окрему увагу приділено цифровим інструментам: зокрема, у 2025 р. планується запуск мобільного застосунку Czytaj PL з безплатним доступом до електронних книг, що має сприяти усуненню нерівності між міськими та сільськими територіями (Czytaj PL, 2025).

Значну роль у підтримці раннього читання відіграє національна програма «Вся Польща читає дітям», започаткована у 2001 р. фондом ABCXXI за підтримки уряду. До 2023 р. в межах програми було розподілено 72 500 комплектів «Перша книжка для мого малюка» у 90% пологових будинків. Набори містять книги, DVD з колисковими та пропонують поради для батьків. За даними Міністерства освіти Польщі, регулярне читання серед дітей віком 6–15 років зросло на 10% з 2018 р. — до 58% щотижнево; водночас серед дорослих цей показник становить лише 38% (Ministerstwo Edukacji, 2024).

Окремо варто згадати програму «Маленька книга — велика людина», яка заснована на британській моделі Bookstart (BookTrust, n.d.). Програма реалізується Польським книжковим інститутом з 2017 р. та охоплює дошкільнят віком 4–6 років. Діти отримують читацькі набори (книгу, брошуру з порадами для батьків, картку маленького читача) та збирають наліпки за кожну прочитану книгу. У 2024/2025 навчальному році участь у проєкті беруть 6 878 бібліотек, що становить 90,85% усіх публічних бібліотек країни (EUREAD, 2025).

Загалом Польща демонструє успішну модель державної підтримки читання, що поєднує традиційні бібліотечні форми з цифровими інноваціями, а також охоплює як інституційний рівень, так і сімейне середовище. Завдяки NPRCz 2.0 та супутнім ініціативам значно посилено роль бібліотек як центрів культурної інтеграції та доступу до знань.

Фінляндія. Ця країна стабільно входить до числа провідних країн світу за рівнем читацької грамотності завдяки цілеспрямованій державній політиці та високій культурній цінності читання в суспільстві. Політика держави в цій сфері базується на принципах доступності, рівності та міжсекторальної взаємодії.

Правовою основою виступає Закон про публічні бібліотеки, який гарантує безкоштовний доступ до бібліотечних послуг для всіх громадян, незалежно від віку, соціального статусу чи місця проживання. Публічні бібліотеки у Фінляндії функціонують як відкриті культурно-освітні центри, що активно співпрацюють із закладами освіти (Finlex, 2016).

Серед ключових програм, що реалізуються на національному рівні, слід виокремити:

Програма «Читаємо вголос» (Read Aloud) — ініціатива Фінського центру читання (Lukukeskus), спрямована на підтримку ранньої грамотності дітей до 8 років. Програма включає:

- онлайн-платформу для батьків і педагогів з рекомендаціями щодо формування читацьких навичок;
- національну кампанію дарування книжок;
- інтерактивну модель Reading Path, яка підтримує інтерес дитини до читання на початкових етапах навчання (Lukukeskus, n.d.).

Програма «Подарунок читання для дитини» (Lukulahja lapselle), що реалізується у Фінляндії з 2019 р., є масштабною національною ініціативою з підтримки сімейного читання на ранньому етапі розвитку дитини. У межах програми книжкові сумки передаються родинам з немовлятами під час пренатального огляду або консультацій у закладах первинної медичної допомоги. За офіційними даними, 93% дітей, народжених у період 2019–2024 рр., отримали такі книжкові подарунки (Lukukeskus, 2025). Метою ініціативи є формування звички до сімейного читання та ранній мовленнєвий розвиток дитини.

Згідно з результатами дослідження, проведеного в жовтні 2021 р. серед 770 батьків дітей віком до трьох років, 63% родин відзначили, що участь у програмі сприяла зростанню читацької активності в сім'ї. Зокрема, 27% почали читати своїм дітям саме завдяки цій ініціативі, а ще 36% стали читати частіше, ніж раніше. У сім'ях, де читання почалося саме після отримання книжкової сумки, ця практика часто перетворювалася на повсякденну: 77% таких родин читають принаймні раз на день. Більшість батьків повідомили, що книги з сумки були прочитані понад 10 разів, а третина — понад 20 разів. Таким чином, програма виявилася особливо ефективною в родинах, де раніше читання не було поширеною практикою (Lue Lapselle, 2021).

Програма "Lukuinto" («Радість читання») — спільна ініціатива бібліотек і шкіл, яка спрямована на підвищення мотивації до читання серед школярів. Програма передбачає розробку нових методів викладання, що поєднують читання з іншими дисциплінами та творчими практиками (Lukukeskus, n.d.).

Ініціатива «Читаючі бабусі та дідусі» — волонтерський проект, у межах якого літні люди допомагають дітям, які мають труднощі з читанням. Вони

відвідують школи та проводять індивідуальні читання, підвищуючи мотивацію та впевненість дітей у власних здібностях (Lukukeskus, n.d.).

Фінляндія також активно просуває концепцію мультилітерації як міждисциплінарної компетентності. В останній реформі навчальної програми читання визначено не лише як навичку, а як інструмент для критичного аналізу різних типів текстів, включаючи цифрові (Lukukeskus, 2024).

Таким чином, фінська модель підтримки читання поєднує системну освітню політику, інституційну підтримку бібліотек і родинно орієнтовані практики, що сприяє збереженню високого рівня грамотності в умовах інформаційної глобалізації.

Велика Британія. Політика підтримки читання цієї держави базується на партнерстві між державними установами, освітніми закладами, бібліотеками, благодійними організаціями та аналітичними центрами. Ключовим пріоритетом є заохочення читання для задоволення, зокрема серед дітей і молоді, а також формування читацьких звичок у родинному й шкільному середовищі.

Центральне місце в цій політиці посідає стратегія Reading for Pleasure (Department for Education, 2012), що підтримує розвиток мотивації до читання через систему шкільних і позашкільних заходів.

У 2015 р. урядом було представлено план “Reading: The Next Steps”, який визначає напрями розвитку читання в контексті систематичного фонетичного навчання (Systematic Synthetic Phonics, SSP), водночас підкреслюючи необхідність виховання зрілих, критично мислячих читачів (Department for Education, 2015). План передбачає створення читацьких клубів, поширення практики спільного читання, а також забезпечення членства в публічних бібліотеках для всіх учнів третього класу.

Серед наймасштабніших програм — English Hubs Programme, що охоплює понад 30 регіональних центрів з підтримки викладання грамотності, а також урядова ініціатива “The Reading Framework” (2021), яка забезпечує методичну підтримку вчителів, сприяє розвитку читацьких навичок та впроваджує системну оцінку читацького прогресу (Department for Education, 2021).

Щорічна загальнонаціональна кампанія “Summer Reading Challenge”, організована агенцією “The Reading Agency” у співпраці з Товариством головних бібліотекарів. Програма охоплює дітей віком 4–11 років, заохочуючи їх прочитати щонайменше шість книг протягом літніх канікул. Учасники отримують призи, сертифікати та мотиваційні нагороди. Кампанія є інклюзивною — вона передбачає спеціальні формати для дітей з порушеннями зору або труднощами у навчанні, а також доступна в цифровому форматі (Department for Digital, Culture, Media & Sport, 2016).

Реалізація програм забезпечується широким колом стратегічних партнерів: Peter Sowerby Foundation, Arts Council England, BookTrust, National Literacy Trust, CILIP, Society of Chief Librarians та ін.

Інноваційним інструментом є Book Adventure — цифрова платформа з елементами гейміфікації, що пропонує дітям квести, вікторини та систему нагород.

Дослідження довели, що учасники програми прочитали на 30% більше книжок, ніж їхні однолітки, які не брали участі, а вчителі зафіксували зростання інтересу до читання та кращі результати запам'ятовування (Book Adventure, 2025).

Загалом модель Великої Британії вирізняється високим рівнем координації між державою, освітніми та культурними установами, а також широким використанням цифрових інструментів для залучення дітей до читання. Особливий акцент робиться на підтримці добровільного читання, що формує сталі читацькі звички з раннього віку.

Німеччина. Державна політика підтримки читання країни має комплексний та міжсекторальний характер, охоплюючи ініціативи для різних вікових груп, а також активно залучаючи громадські, освітні й медіаорганізації. Основну увагу приділено розвитку читацької культури з раннього віку, інституційній співпраці та впровадженню інноваційних підходів.

Однією з ключових ініціатив є програма “Lesestart 1–2–3”, реалізована Федеральним міністерством освіти і науки (BMBF) у співпраці з Фондом читання “Stiftung Lesen”. Вона охоплює дітей віком до 3 років і передбачає поширення безкоштовних книжкових наборів через педіатричні кабінети, бібліотеки та дитячі садки. У межах попереднього етапу (2011–2019) програма охопила 1,8 млн сімей, розподіливши понад 4,5 млн книжкових комплектів (Stiftung Lesen, 2025).

Із 2021 р. впроваджується “Nationaler Lesepakt” — національний пакт заради читання, спрямований на розвиток читацької культури у всіх вікових групах. Він передбачає просвітницькі кампанії, підвищення кваліфікації педагогів, залучення батьків і волонтерів до підтримки читацьких практик (Nationaler Lesepakt, 2025).

Особливої уваги заслуговує ініціатива “MENTOR-Campus”, реалізована спільно з організацією “MENTOR — Die Leselernhelfer Bundesverband e.V.”. Програма забезпечує індивідуальну підтримку дітям з малозабезпечених або освітньо вразливих родин, залучаючи волонтерів до регулярних занять із розвитку читацьких навичок (MENTOR-Campus, 2025).

У межах цифровізації читацького середовища впроваджується програма “Netzwerk Bibliothek Medienbildung II”, що підтримує розвиток бібліотечної та медіаосвіти, зокрема у сільській місцевості. Ініціатива передбачає професійний розвиток бібліотекарів, розширення співпраці бібліотек із навчальними закладами та поліпшення доступу до цифрових ресурсів.

Інноваційною формою роботи є проєкт “Johanniter Lesehund”, у межах якого діти читають вголос спеціально навченим собакам. Ця терапевтична практика сприяє зниженню стресу, підвищенню самооцінки та покращенню навичок читання. У програмі беруть участь 19 команд собак-волонтерів, що працюють з понад 120 дітьми щороку (Johanniter-Unfall-Hilfe e.V., n. d.).

Також активно використовується цифрова платформа “Antolin”, яка поєднує електронне читання з тестами на розуміння тексту. Платформа стимулює аналітичне мислення, а вчителям надає зворотний зв'язок для адаптації навчального процесу (Westermann, n. d.).

Загалом німецька модель розвитку читачької культури поєднує традиційні та інноваційні практики, охоплюючи як освітній, так і соціальний вимір. Вона базується на міжсекторальному партнерстві, доказовості підходів і сталому інституційному розвитку.

Франція реалізує цілісну державну політику розвитку читання, що охоплює законодавчі, освітні, культурні та цифрові компоненти. Основою правового регулювання є Закон № 2021-1717 про бібліотеки та розвиток читання, ухвалений у грудні 2021 р. Документ закріплює правовий статус бібліотек як культурних установ і визначає їх ключову роль у забезпеченні доступу до знань і просуванні книжкової культури (République Française, 2021).

Фінансування модернізації бібліотек здійснюється через дотацію загальної децентралізації (DGD), що надається через Регіональні управління з питань культури (DRAC). Ці кошти спрямовуються на оновлення фондів, створення нових культурних просторів і розширення доступу до читання, зокрема в малих громадах (Légifrance, 2021; Ministère de la Culture, 2024).

Важливу роль відіграє Контракт про територіальне читання (CTL), який підтримує співпрацю між місцевими органами влади та бібліотеками, й Контракт про виїзне читання (CDLI), який сприяє доступу до літератури для мобільних бібліотек і віддалених громад.

Освітня система Франції передбачає чітко структурований поетапний підхід до формування навичок читання. Згідно з політикою Міністерства освіти, наголос робиться на розвитку мовленнєвої компетентності, розпізнаванні літер і звуків, а також формуванні активного словникового запасу (Ministère de l'Éducation nationale et de la Jeunesse, 2024 a).

Додатково впроваджуються численні ініціативи, спрямовані на підтримку читання:

- Конкурс “Les petits champions de la lecture” для учнів початкової школи;
- Програма “Plaisir de lire, plaisir d’écrire”, що поєднує читання з творчим письмом;
- Фестиваль “Les Nuits de la lecture”, який щорічно залучає різні вікові та соціальні групи до спільного читання (Ministère de l'Éducation nationale et de la Jeunesse, 2024 b–d).

Цифрова трансформація бібліотек є важливою складовою стратегії: держава інвестує у створення електронних платформ та інтеграцію цифрових сервісів у публічні бібліотеки. Це сприяє забезпеченню рівного доступу до літературних ресурсів в умовах зростання ролі інформаційних технологій (Ministère de la Culture, 2024).

Отже, Франція демонструє модель, засновану на законодавчій підтримці, державному фінансуванні та широкій мережі культурних ініціатив. Такий підхід сприяє формуванню сталої читачької культури національного масштабу та забезпечує інклюзивний доступ до читання для всіх категорій населення.

Перспективи вдосконалення української Стратегії розвитку читання. Українська стратегія розвитку читання може бути суттєво посилена за допомогою

цифрової трансформації, зокрема через пріоритетне інвестування в електронні платформи, інтерактивні мобільні додатки для дітей, цифрових підручників. У цьому контексті особливо важливо розглядати цифровізацію не лише як технологічне рішення, а як інструмент формування доступного й інклюзивного середовища для читання у родині, школі й громаді.

Водночас, з метою популяризації практики раннього читання серед майбутніх батьків, доцільно запровадити цільові програми для підтримки сімейного читання, які передбачали б, наприклад, роздачу книжкових наборів сім'ям з новонародженими, пілотні моделі бібліотечного патронажу родин із дітьми до трьох років або створення вебплатформи з порадами для батьків і педагогів щодо розвитку читацької грамотності.

Окремої уваги заслуговує питання децентралізації політики популяризації читання в результаті впровадження локальних стратегій у громадах. Такий підхід дозволяє не лише враховувати регіональні культурні та соціальні особливості, а й забезпечити ефективну реалізацію загальнонаціональних ініціатив на місцевому рівні. Локальні програми підтримки читання, основані на співпраці між органами влади, бібліотеками, закладами освіти та громадськими організаціями, мають потенціал стати каталізаторами культурної активності й громадянської взаємодії.

Варто посилити інтеграцію читання в систему освіти й соціального захисту. Бібліотеки можуть виконувати функцію універсальних культурних хабів, що поєднують доступ до літератури, соціальну інклюзію, неформальну освіту та дозвілля.

Також важливо забезпечити системний моніторинг реалізації Стратегії розвитку читання в Україні. Розробка інструментів для відкритої звітності, а також регулярна публікація національного «Звіту про стан читання» нададуть змогу об'єктивно оцінювати досягнення, виявляти проблемні зони та коригувати політику відповідно до реальних запитів громади.

Висновки. Досвід європейських країн свідчить, що ефективна державна політика в галузі популяризації читання ґрунтується на міжсекторальному підході, який передбачає законодавче регулювання, цільове фінансування, інституційне зміцнення бібліотек, підтримку родинного й шкільного читання, а також цифрові інновації. Європейські країни зосереджені на модернізації бібліотечної інфраструктури та розширенні доступу до цифрових ресурсів, але при цьому продовжують підтримувати програми для дітей і молоді, зокрема в соціально вразливих категоріях населення.

Також важливу роль у глобальній координації зусиль відіграють міжнародні організації — ЮНЕСКО, EURead, які ініціюють програми підтримки країн із низьким рівнем доступу до ресурсів. Активна участь України в міжнародному культурному співтоваристві дозволяє не лише запозичувати практики, а й ділитися власними напрацюваннями, особливо у сфері мобілізації культурних ресурсів під час війни. Таким чином, сталий розвиток культури читання має ґрунтуватися на поєднанні загальнонаціональної політики, локальних ініціатив,

міжсекторальної взаємодії та міжнародної співпраці як запоруки інтелектуального, емоційного та соціального добробуту нації.

Перспективи подальших досліджень. Для України, яка нині перебуває в умовах воєнного стану, обмеженого фінансування та зростання соціальних ризиків, перспективним є створення системної програми підтримки читання, інтеграція читання в систему освіти й соціального захисту, а також формування нової культури читання через цифрові медіа та бібліотеки. Подальші дослідження можуть бути зосереджені на моделюванні національної цифрової платформи підтримки читання, розробці інноваційних моделей промоції книги і читання в особливих умовах воєнного стану.

Список посилань

- Кузілова, Т. М. (2022). Світові практики промоції дитячої книги і читання: історія впровадження та сьогодення. *Національна бібліотека України для дітей*. <https://chl.kiev.ua/mbm/MBM/%D1%82%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%D0%B8/2023/%D0%A1%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%B2%D1%96%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B8.pdf>
- Яценко, Т. (2019). Проблема читання в умовах інформаційного суспільства: соціальний і методичний аспекти. В Т. О. Яценко (Ред.), *Проблема читання в сучасному інформаційному суспільстві: матеріали Першої всеукраїнської науково-практичної конференції* (с. 5–8). Інститут педагогіки НАПН України. https://lib.iitta.gov.ua/718774/1/zbirnyk-tez_19.10.19_Naumenko_SO.pdf
- Book Adventure. (2025). Book Adventure: A gamified platform for young readers. Retrieved from <https://bookadventure.com>
- Bourdieu, P. (1986). The forms of capital. In J. Richardson (Ed.), *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education* (pp. 241–258). Greenwood Press. <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/60f4ff21-3e3c-4445-9ae6-77c334f5fa23/content>
- Czytaj PL. (2025). Czytaj PL — największa akcja promująca czytelnictwo w Polsce. Retrieved March 21, 2025, from <https://czytajpl.pl>
- Department for Digital, Culture, Media & Sport. (2016). *Summer Reading Challenge: A national scheme supporting literacy*. Retrieved from <https://www.gov.uk/government/case-studies/summer-reading-challenge-a-national-scheme-supporting-literacy>
- Department for Education. (2012). *Reading for pleasure: A research overview*. Retrieved from https://assets.publishing.service.gov.uk/media/5a7c18d540f0b61a825d66e9/reading_for_pleasure.pdf
- Department for Education. (2015). *Reading: The next steps. Supporting higher standards in schools*. Retrieved from https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/409409/Reading_the_next_steps.pdf
- Department for Education. (2021). *The Reading Framework: Teaching the foundations of literacy*. Retrieved from <https://www.gov.uk/government/publications/the-reading-framework-teaching-the-foundations-of-literacy>

- EURead. (n.d.). Members. Retrieved April 2, 2025, from <https://euread.com/members/>
- Finlex. (2016). *Laki yleisistä kirjastoista 1492/2016*. Retrieved from <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/saaduskokoelma/2016/1492#OT0>
- Johanniter-Unfall-Hilfe e.V. (n.d.). *Johanniter Lesehunde*. Retrieved March 21, 2025, from <https://www.johanniter.de/spenden/projekte-deutschland/kinder-und-jugendliche/johanniter-lesehunde/>
- Lue Lapselle. (2021). *Neuolassa jaettu kirjakassi kannustaa uusia perheitä lukemisen pariin*. Retrieved May 9, 2025, from <https://luelapselle.fi/neuolassa-jaettu-kirjakassi-kannustaa-uus-ia-perheit-ia-lukemisen-pariin/>
- LukuKeskus. (2024). *Literacy has gained a stronger role in the new national curriculum for basic education*. Retrieved April 2, 2025, from <https://lukukeskus.fi/en/news/literacy-has-gained-a-stronger-role-in-the-new-national-curriculum-for-basic-education/>
- Lukukeskus. (2025). *5 faktaa lasten ja nuorten lukemisesta 2025*. Retrieved May 8, 2025, from <https://lukukeskus.fi/5-faktaa-lasten-ja-nuorten-lukemisesta-2025/>
- Lukukeskus. (n.d.). *Campaigns and Programs*. Retrieved March 21, 2025, from <https://lukukeskus.fi/en/campaigns-programs/>
- Mayflower Primary School. (n.d.). *NLB Read@School Programme*. Retrieved April 2, 2025, from <https://www.mayflowerpri.moe.edu.sg/about-us/our-partners/nlb-read-school-programme/>
- MENTOR-Campus. (2025). Retrieved from <https://mentor-campus.de/>
- Ministère de la Culture. (2024). *Développement de la lecture publique*. Retrieved from <https://www.culture.gouv.fr/fr/regions/drac-grand-est/services/idc/livre-lecture/developpement-de-la-lecture-publique>
- Ministère de l'Éducation nationale et de la Jeunesse. (2024a). *L'apprentissage de la lecture à l'école*. Retrieved from <https://www.education.gouv.fr/l-apprentissage-de-la-lecture-l-ecole-1028>
- Ministère de l'Éducation nationale et de la Jeunesse. (2024b). *Les petits champions de la lecture*. Retrieved from <https://www.education.gouv.fr/les-petits-champions-de-la-lecture-1712>
- Ministère de l'Éducation nationale et de la Jeunesse. (2024c). *Plaisir de lire, plaisir d'écrire : parcours et concours*. Retrieved from <https://www.education.gouv.fr/plaisir-de-lire-plaisir-d-ecrire-parcours-et-concours-416501>
- Ministère de l'Éducation nationale et de la Jeunesse. (2024d). *Les Nuits de la lecture*. Retrieved from <https://www.education.gouv.fr/les-nuits-de-la-lecture-9968>
- Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. (2024). *Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0*. Retrieved March 21, 2025, from <https://nprcz.pl/program/>
- Narodowe Centrum Kultury. (2023). *Ewaluacja mid-term wraz z diagnozą sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej dla projektu kolejnej edycji Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0: Raport końcowy*. Retrieved from https://nprcz.pl/wp-content/uploads/2024/09/Ewaluacja_NPRCz_plik_dostepny.pdf
- National Literacy Trust. (2023). *Children and young people's reading in 2023*. Retrieved from <https://literacytrust.org.uk/research-services/research-reports/children-and-young-peoples-reading-in-2023/>
- Nationaler Lesepakt. (2025). Retrieved from <https://nationaler-lesepakt.de/index.html>

- Obama, B., & Winfrey, O. (2025). *Book recommendations by the Obamas and Oprah Winfrey*. Retrieved March 21, 2025, from <https://lbbonline.com/news/the-obamas-and-oprah-take-over-childrens-story-time-at-chicago-public-library>
- OECD. (2022). *PISA 2022 Results*. Retrieved from <https://www.oecd.org/pisa/>
- Reading Star. (n.d.). *e-ReadingStar*. Retrieved April 2, 2025, from <https://www.readingstar.co.kr/tech/e-readingstar>
- République Française. (2021). Loi n 2021-1717 du 21 décembre 2021 relative aux bibliothèques et au développement de la lecture. *Légifrance*. <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000044537514>
- Stiftung Lesen. (2025). *Lesestart 1-2-3*. Retrieved from <https://www.stiftunglesen.de/informieren/unsere-angebote/fuer-familien/lesestart-1-2-3>
- UNESCO. (2019). *Strategy for Youth and Adult Literacy (2020-2025)*. Retrieved from https://epale.ec.europa.eu/sites/default/files/unesco_strategy_for_youth_and_adult_literacy.pdf
- Visual Capitalist. (2023, March 22). *Visualized: Which countries publish the most books in each region?* Retrieved March 21, 2025, from <https://www.visualcapitalist.com/visualized-which-countries-publish-the-most-books-in-each-region/>
- Westermann. (n.d.). *Lesespiele und Apps*. Retrieved March 21, 2025, from <https://antolin.westermann.de/all/info/lesespiele-apps.jsp>
- Wigfield, A., Gladstone, J. R., & Turci, L. (2016). Beyond cognition: Reading motivation and reading comprehension. *Child Development Perspectives*, 10(3), 190–195. <https://doi.org/10.1111/cdep.12184>
- Wilson, W. (2024). *Wilson Foundations reading program*. Retrieved March 21, 2025, from <https://www.wilsonlanguage.com>
- World Bank. (2022, June 23). 70% of 10-year-olds now in learning poverty, unable to read and understand a simple text. *World Bank*. <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2022/06/23/70-of-10-year-olds-now-in-learning-poverty-unable-to-read-and-understand-a-simple-text>

References

- Kuzilova, T. M. (2022). World practices of promoting children's books and reading: history of implementation and present. *National Library of Ukraine for Children*. <https://chl.kiev.ua/mbm/MBM/%D1%82%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%D0%B8/2023/%D0%A1%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B8.pdf>. [In Ukrainian].
- Yatsenko, T. (2019). The problem of reading in the information society: social and methodological aspects. In T. Yatsenko (Ed.), *The problem of reading in the modern information society: materials of the First All-Ukrainian scientific and practical conference* (pp. 5-8). Institute of Pedagogy of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine. https://lib.iitta.gov.ua/718774/1/zbirnyk-tez_19.10.19_Naumenko_SO.pdf. [In Ukrainian].
- Book Adventure. (2025). *Book Adventure: A gamified platform for young readers*. Retrieved from <https://bookadventure.com>. [In English].
- Bourdieu, P. (1986). The forms of capital. In J. Richardson (Ed.), *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education* (pp. 241–258). Greenwood

-
- Press. <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/60f4ff21-3e3c-4445-9ae6-77c334f5fa23/content>. [In English].
- Czytaj PL. (2025). Czytaj PL — the largest campaign promoting reading in Poland. Retrieved March 21, 2025, from <https://czytajpl.pl>. [In Polish].
- Department for Digital, Culture, Media & Sport. (2016). *Summer Reading Challenge: A national scheme supporting literacy*. Retrieved from <https://www.gov.uk/government/case-studies/summer-reading-challenge-a-national-scheme-supporting-literacy>. [In English].
- Department for Education. (2012). *Reading for pleasure: A research overview*. Retrieved from https://assets.publishing.service.gov.uk/media/5a7c18d540f0b61a825d66e9/reading_for_pleasure.pdf. [In English].
- Department for Education. (2015). *Reading: The next steps. Supporting higher standards in schools*. Retrieved from https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/409409/Reading_the_next_steps.pdf. [In English].
- Department for Education. (2021). *The Reading Framework: Teaching the foundations of literacy*. Retrieved from <https://www.gov.uk/government/publications/the-reading-framework-teaching-the-foundations-of-literacy>. [In English].
- EURead. (n.d.). Members. Retrieved April 2, 2025, from <https://euread.com/members/>. [In English].
- Finlex. (2016). *Act on Public Libraries 1492/2016*. Retrieved from <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/saadaskokoelma/2016/1492#OT0>. [In Finnish].
- Johanniter-Unfall-Hilfe e.V. (n.d.). *Johanniter Reading Dogs*. Retrieved March 21, 2025, from <https://www.johanniter.de/spenden/projekte-deutschland/kinder-und-jugendliche/johanniter-lesehunde/>. [In German].
- Lue Lapselle. (2021). *A book bag distributed at the clinic encourages new families to read*. Retrieved May 9, 2025, from <https://luelapselle.fi/neuvolassa-jaettu-kirjakassikannustaa-uusia-perheita-lukemisen-pariin/>. [In Finnish].
- LukuKeskus. (2024). *Literacy has gained a stronger role in the new national curriculum for basic education*. Retrieved April 2, 2025, from <https://lukukeskus.fi/en/news/literacy-has-gained-a-stronger-role-in-the-new-national-curriculum-for-basic-education/>. [In English].
- Lukukeskus. (2025). *5 facts about reading for children and young people in 2025*. Retrieved May 8, 2025, from <https://lukukeskus.fi/5-faktaa-lasten-ja-nuorten-lukemisesta-2025/>. [In Finnish].
- Lukukeskus. (n.d.). *Campaigns and Programs*. Retrieved March 21, 2025, from <https://lukukeskus.fi/en/campaigns-programs/>. [In English].
- Mayflower Primary School. (n.d.). *NLB Read@School Programme*. Retrieved April 2, 2025, from <https://www.mayflowerpri.moe.edu.sg/about-us/our-partners/nlb-read-school-programme/>. [In English].
- MENTOR-Campus. (2025). Retrieved from <https://mentor-campus.de/>. [In German].
- Ministère de la Culture. (2024). *Development of public reading*. Retrieved from <https://www.culture.gouv.fr/fr/regions/drac-grand-est/services/idc/livre-lecture/developpement-de-la-lecture-publique>. [In French].

- Ministère de l'Éducation nationale et de la Jeunesse. (2024a). *Learning to read at school*. Retrieved from <https://www.education.gouv.fr/l-apprentissage-de-la-lecture-l-ecole-1028>. [In French].
- Ministère de l'Éducation nationale et de la Jeunesse. (2024b). *Little Reading Champions*. Retrieved from <https://www.education.gouv.fr/les-petits-champions-de-la-lecture-1712>. [In French].
- Ministère de l'Éducation nationale et de la Jeunesse. (2024c). *Pleasure of reading, pleasure of writing: courses and competitions*. Retrieved from <https://www.education.gouv.fr/plaisir-de-lire-plaisir-d-ecrire-parcours-et-concours-416501>. [In French].
- Ministère de l'Éducation nationale et de la Jeunesse. (2024d). *Reading Nights*. Retrieved from <https://www.education.gouv.fr/les-nuits-de-la-lecture-9968>. [In French].
- Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. (2024). *National Reading Development Program 2.0*. Retrieved March 21, 2025, from <https://nprcz.pl/program/>. [In Polish].
- Narodowe Centrum Kultury. (2023). *Mid-term evaluation with a diagnosis of the social, economic and spatial situation for the project of the next edition of the National Reading Development Program 2.0: Final Report*. Retrieved from https://nprcz.pl/wp-content/uploads/2024/09/Ewaluacja_NPRCz_plik_dostepny.pdf. [In Polish].
- National Literacy Trust. (2023). *Children and young people's reading in 2023*. Retrieved from <https://literacytrust.org.uk/research-services/research-reports/children-and-young-peoples-reading-in-2023/>. [In English].
- Nationaler Lesepakt. (2025). Retrieved from <https://nationaler-lesepakt.de/index.html>. [In English].
- Obama, B., & Winfrey, O. (2025). *Book recommendations by the Obamas and Oprah Winfrey*. Retrieved March 21, 2025, from <https://lbbonline.com/news/the-obamas-and-oprah-take-over-childrens-story-time-at-chicago-public-library>. [In English].
- OECD. (2022). *PISA 2022 Results*. Retrieved from <https://www.oecd.org/pisa/>. [In English].
- Reading Star. (n.d.). *e-ReadingStar*. Retrieved April 2, 2025, from <https://www.readingstar.co.kr/tech/e-readingstar>. [In English].
- République Française. (2021). Law No. 2021-1717 of December 21, 2021 relating to libraries and the development of reading. *Légifrance*. <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000044537514>. [In French].
- Stiftung Lesen. (2025). *Reading start 1-2-3..* Retrieved from <https://www.stiftunglesen.de/informieren/unsere-angebote/fuer-familien/lesestart-1-2-3>. [In German].
- UNESCO. (2019). *Strategy for Youth and Adult Literacy (2020-2025)*. Retrieved from https://epale.ec.europa.eu/sites/default/files/unesco_strategy_for_youth_and_adult_literacy.pdf. [In English].
- Visual Capitalist. (2023, March 22). *Visualized: Which countries publish the most books in each region?* Retrieved March 21, 2025, from <https://www.visualcapitalist.com/visualized-which-countries-publish-the-most-books-in-each-region/>. [In English].

-
- Westermann. (n.d.). *Reading games and apps*. Retrieved March 21, 2025, from <https://antolin.westermann.de/all/info/lesespiele-apps.jsp>. [In German].
- Wigfield, A., Gladstone, J. R., & Turci, L. (2016). Beyond cognition: Reading motivation and reading comprehension. *Child Development Perspectives*, 10(3), 190–195. <https://doi.org/10.1111/cdep.12184>. [In English].
- Wilson, W. (2024). *Wilson Foundations reading program*. Retrieved March 21, 2025, from <https://www.wilsonlanguage.com>. [In English].
- World Bank. (2022, June 23). 70% of 10-year-olds now in learning poverty, unable to read and understand a simple text. *World Bank*. <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2022/06/23/70-of-10-year-olds-now-in-learning-poverty-unable-to-read-and-understand-a-simple-text>. [In English].

Надійшла до редколегії 30.01.2025